

भापा, फागुन ४। जेन-जी आन्दोलनका क्रममा इलाका प्रहरी कार्यालय अनारमनीबाट लुटिएका एक थान पेस्तोल र ४० राउन्ड गोलीसहित प्रहरीले एक जनालाई पक्राउ गरेको छ।

पक्राउ पर्नेमा कनकाई नगरपालिका-८का २२ वर्षीय सुजय राजवंशी रहेको जिल्ला प्रहरी कार्यालयका प्रवक्ता खगेन्द्रबहादुर खड्काले जानकारी दिए। स्थानीय तुलबहादुर थापा मगरको घरमा अवैध हातहतियार र लागूऔषध लुकाइछिपाइ राखेको भन्ने विशेष सूचनाका आधारमा (बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

कोशीमा भयावह बन्दै सवारी दुर्घटना

मोरङ, फागुन ४। कोशी प्रदेशमा सवारी दुर्घटना चिन्ताजनक रूपमा बढ्दै गएको देखिएको छ। माघ महिनामा मात्रै ५७९ वटा सवारी दुर्घटना हुँदा ५४ जनाले ज्यान गुमाएका छन् भने ८ सय ७७ जना घाइते भएका छन्। दुर्घटनामा ८५० सवारीसाधन क्षतिग्रस्त भएका छन्।

नेपाल प्रहरी राजमार्ग सुरक्षा तथा ट्राफिक व्यवस्थापन कार्यालय इटहरीका अनुसार पछिल्ला तीन महिनादेखि दुर्घटनामा मृत्यु हुनेको संख्या निरन्तर बढ्दै क्रममा छ। मंसिरमा ३२ जना र पुसमा ३७ जनाको मृत्यु भएकोमा माघमा यो संख्या बढेर ५४ पुगेको हो। तीन महिनाको अवधिमा मात्रै एक सय २३ जनाको ज्यान गएको तथ्यांकले सडक सुरक्षाको अवस्था कमजोर बन्दै गएको संकेत गरेको छ।

कार्यालयका प्रवक्ता डीएसपी सन्तोष श्रेष्ठका अनुसार दुर्घटनाको प्रमुख कारण चालकको लापरवाही नै देखिएको छ। माघ महिनामा भएका कूल दुर्घटनामध्ये ४३७ वटा अर्थात् ७५.५५ प्रतिशत दुर्घटना चालककै कारण भएका हुन्। तीव्र गति, ट्राफिक नियम उल्लंघन, जथाभावी ओभरटेक, मादक पदार्थ सेवन गरी सवारी चलाउने, अनुभवको कमी तथा सावधानी नअपनाउने प्रवृत्तिले दुर्घटना बढाएको प्रहरीले जनाएको छ।

त्यसैगरी यान्त्रिक गडबडी, ब्रेक फेल, ओभरलोड तथा टायर पन्चरका कारण ३५ वटा (६ प्रतिशत) दुर्घटना भएका छन्। यात्रुको असावधानीका कारण ६२ वटा (१०.७ प्रतिशत), सडकको खराब अवस्थाका कारण ३९ वटा (६.७ प्रतिशत), मौसम तथा चौपायाका कारण ३/३ वटा दुर्घटना भएको तथ्यांकमा उल्लेख छ।

कोशी प्रदेश ट्राफिक प्रहरी प्रमुख एसपी दीपक गिरीले दुर्घटना न्यूनीकरणका लागि ट्राफिक नियमारी र कारवाहीलाई तीव्र बनाइएको बताए। माघ महिनामा मात्रै ट्राफिक नियम उल्लंघन गर्ने ७,८४९ सवारीसाधनलाई कारवाही गरिएको छ। ती सवारीसाधनबाट ७९ लाख २७ हजार ५ सय रूपैयाँ राजश्व संकलन भएको प्रहरीले जनाएको छ।

(बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

सातौँ भापा गोल्डकप

देशकै सर्वाधिक राशिको उपाधि मच्छिन्द्रलाई

भापा, फागुन ४। मच्छिन्द्र फुटबल क्लब काठमाडौंले सशस्त्र प्रहरीको एपीएफ फुटबल क्लबलाई ३-१ गोल अन्तरले पराजित गर्दै सातौँ भापा गोल्डकपको उपाधि हात पारेको छ।

अधिकांश भापाली खेलाडी सहभागी मच्छिन्द्रले पहिलोपटक भापा गोल्डकपको उपाधि हात पारेको हो। उपाधिसँगै मच्छिन्द्रले नगद १५ लाख रूपैयाँ प्राप्त गरेको छ। एपीएफले भने ७ लाख ५० हजार रूपैयाँमा चित्त बुझायो। यस वर्षको सबैभन्दा बढी पुरस्कार राशि भएको प्रतियोगिता भापा गोल्डकप हो। खेलको ३१औँ मिनेटमा मच्छिन्द्रले अग्रता बनायो।

मच्छिन्द्रका स्ट्राइकर प्रदीप बुढाथोकीले विदेशी खेलाडी अयोला हमजातको पासमा गोल गरेका थिए। विपक्षी पोष्टको बाँया वार च्यापे गरेको उनको प्रहार गोल भएको थियो। एपीएफमाथि पहिलो हाफमा लगातार दबाव कायम राखेको मच्छिन्द्रले अर्को गोल पहिलो हाफको ४५औँ मिनेटमा लगायो। देवेन्द्र तामाङको लामो प्रहारलाई मच्छिन्द्रका फ्रयाङ्क अनोहेले गोल गर्न सफल भएका थिए।

खेलको ८३औँ मिनेटमा मच्छिन्द्रले अर्को गोल थप्यो। मच्छिन्द्रका अयोला हमजातको कर्नर प्रहारमा डिफेन्डर अलिसन अलियोनोभले गोल गर्न सफल भए। पहिलो हाफमा २-० गोल अन्तरले पछाडि परेको एपीएफले दोस्रो हाफमा मच्छिन्द्रमाथि दबाव दिएको थियो। खेलको ८२औँ मिनेटमा एपीएफले एक गोल फर्कायो। विश्वास उदासको फ्रि किकलाई मच्छिन्द्रका डिफेन्डरले क्लियर गर्न नसकेको बललाई एपीएफका दीपेश धिमालले सुन्दर गोल गरे।

खेलको ७६औँ मिनेटमा एपीएफ १० खेलाडीमा सीमित भयो। डिफेन्डर मानवहादुर राना मगर दोहोरो पहेंलो कार्डका कारण रातो कार्ड पाउँदै मैदानबाट बाहिरिएपछि एपीएफले खेलमा दबावको सामना गरेको थियो। खेलको

प्लेयर अफ द म्याच विजेता टिम मच्छिन्द्रका प्रदीप बुढाथोकी घोषित भए। उनले नगद २५ हजार रूपैयाँ पुरस्कार पाए। प्रतियोगितामा टिकट काटेर फुटबल हेर्ने दर्शकमध्ये गोलाप्रथाबाट विर्तामोडकी प्रिती मोक्तानले यामाहा कम्पनीको एकथान स्कुटर पाइन्।

प्रतियोगिताको उत्कृष्ट खेलाडी मच्छिन्द्रका पेमा तामाङ भए। उनले यामाहा कम्पनीको एकथान मोटरसाइकल पाए। वेष्ट गोलकिपर मच्छिन्द्रका विशाल श्रेष्ठ, वेष्ट कोच मच्छिन्द्रकै प्रवेश कटवाल, हाई स्कोरर मच्छिन्द्रका जोनाथन जोरिल्ला भए। उनीहरूले जनही ३५ हजार रूपैयाँ पुरस्कार पाए।

विजेता तथा उपविजेतालाई प्रमुख अतिथि अखिल नेपाल फुटबल संघका अध्यक्ष पंकजबिक्रम नेम्वाङ, प्रमुख जिल्ला अधिकारी शिवराम गोपाल, विर्तामोड नगरप्रमुख पवित्रा महतारा प्रसाई, उपप्रमुख नगेन्द्रप्रसाद सँगौला, जिल्ला प्रहरी कार्यालय भापाका प्रहरी उपरीक्षक

वसुन्धरा खड्का, किंसवेरी इन्टरटेन्मेन्टका जानु धिताल र जमुना धिताल, अन्तर्राष्ट्रिय भापाली समाजका उपाध्यक्ष नवीन पोखरेल, भद्रपुर भापा गोल्डकपका अध्यक्ष दीपेश ढकाल, आयोजक भापा गोल्डकपका अध्यक्ष केदार गिरीलगायतले पुरस्कार वितरण गरेका थिए।

भापा गोल्डकपका वरिष्ठ उपाध्यक्ष गजेन्द्र पौडेलले स्वागत गरेको कार्यक्रममा खेलकूद क्षेत्रमा योगदान पुऱ्याउने व्यक्तिलाई सम्मान गरिएको थियो। कार्यक्रमको सञ्चालन सञ्चारकर्मी केशव भट्टराइले गरेका थिए।

प्रतियोगितामा नेपालका तीन विभागीय क्लब नेपाल पुलिस, सशस्त्र प्रहरीको एपीएफ क्लब, त्रिभुवन आर्मी क्लब, मच्छिन्द्र फुटबल क्लब, लालीगुराँस एशोसिएशन पोखरा, चर्च ब्याँड युनाइटेड, आयोजक भापा-११ तथा भारतको सिडलिङ स्पोर्ट्स क्लब, भुटानको आरटीसी भुटान र मलेशियाको एन पेनाङ एफसीको सहभागिता रहेको थियो।

मापसे गरेर स्कूल बस चलाउँदा..

लागूऔषधसहित ६ जना पक्राउ

काठमाडौँ, फागुन ४। मादक पदार्थ सेवन गरी स्कूल बस चलाउने पाँच जना चालकलाई प्रहरीले नियन्त्रणमा लिएको छ।

कास्कीका विभिन्न स्थानमा चल्ने स्कूल बस चालकहरूले मापसे गरी चलाउने गरेको गुनासो आएपछि प्रहरीले चेकिङ शुरु गरेको थियो।

प्रहरीका अनुसार पक्राउ पर्नेमा माउन्ट हेभन बोर्डिङ स्कूलका चालक आनन्द परियार, कुमुदिनी होम्स बोर्डिङका गौतम गुरुङ र विन्देश्वरी स्कूलका भक्तवहादुर गुरुङ रहेका छन्। यस्तै अञ्जली बोर्डिङका डम्बरबहादुर गुरुङ र एसओस बोर्डिङका चालक पदम विकलाई मापसे गरेको अवस्थामा नियन्त्रणमा लिइएको प्रहरी नायब उपरीक्षक हरिवहादुर बस्नेतले जानकारी दिए।

यता मोरङको विराटनगर महानगरपालिका-१५स्थित एक नम्बर ढाटबाट अवैध लागूऔषध खैरो हेरोइन जस्तो देखिने पदार्थ ४ ग्राम ८ सय ३० मिलिग्रामसहित दुई जनालाई प्रहरीले पक्राउ गरेको छ।

पक्राउ पर्नेहरूमा उर्लावारी-३ मंगलबारे बस्ने २२ वर्षीय अमित धिमाल र २७ वर्षीय रवीन लिम्बू रहेका छन्। इलाका प्रहरी कार्यालय रानी र लागूऔषध नियन्त्रण व्यूरो शाखा कार्यालय विराटनगरबाट खटिएको प्रहरीले भारतबाट नेपालतर्फ आउँदै गरेको बा.९८५ ७२९३ नम्बरको मोटरसाइकलमा सवार उनीहरूलाई उक्त पदार्थसहित फेला पारी पक्राउ गरेको हो।

त्यस्तै, सुनसरीको धरान उपमहानगरपालिका-९ बगैँचा लाइनबाट नियन्त्रित लागूऔषध स्याम्पो प्रोक्सिमिन ३ सय ६० ट्याब्लेटसहित चार जनालाई प्रहरीले पक्राउ गरेको छ।

पक्राउ पर्नेहरूमा धरान उपमहानगरपालिका-१९बस्ने २८ वर्षीय विकास बुढाथोकी, ४१ वर्षीय हेमन्त लामा र कोशी गाउँपालिका-५ कुमथारी बस्ने दुई जना १८ वर्षीय किशोरहरू रहेका छन्। बडा प्रहरी कार्यालय धरानबाट खटिएको प्रहरीले उनीहरूलाई उक्त लागूऔषधसहित पक्राउ गरेको हो।

धरजग्गा कारोबारबाट पाँच अर्ब राजश्व

काठमाडौँ, फागुन ५। गत माघ महिनामा देशभरका मालपोत कार्यालयहरूले रु. पाँच अर्ब नौ लाख २४ हजार राजश्व सङ्कलन गरेका छन्।

गतपुसमा रु. पाँच अर्ब १७ करोड ३२ लाख राजश्व

(बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

प्रतिनिधिसभा निर्वाचन

'विभेदपूर्ण' तरिकाले

मतदान अधिकृत खटाइँदै

पार्थ मण्डल

भापा, माघ ४। भापाका विभेदपूर्ण तरिकाले मतदान अधिकृत र सहायक मतदान अधिकृत खटाउन लागेको भन्दै कर्मचारी तहबाट गुनासाहरू बाहिर आएको छ।

यही फागुन २९ गते हुने प्रतिनिधिसभा सदस्य निर्वाचनका लागि भापाका मतदान केन्द्रहरूमा खटाउने कर्मचारी तथा शिक्षकको नामावलीसहितको विवरण मुख्य निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय भद्रपुरले तयार पारी क्षेत्रगत निर्वाचन अधिकृतको कार्यालयहरूमा पठाइसकेको छ।

अहिले मुख्य निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय र क्षेत्रगत निर्वाचन अधिकृतको कार्यालयहरूले त्यही विवरण अनुसार मतदान अधिकृत र सहायक मतदान अधिकृतको सूची तयारी पारिरहेको जनाइएको छ।

सूचीमा निजामती कर्मचारी तहबाट मतदान अधिकृत र सहायक मतदान अधिकृत छनौट प्रक्रियामा विभेद भएको भन्दै कर्मचारी निकट ट्रेड युनियनहरूले आवाज उठाएका छन्।

संघीय निजामती सेवा ऐन र प्रदेश निजामती सेवा ऐन अनुसार मतदान अधिकृत र सहायक मतदान अधिकृत तोकिएको विषयमा विभेद भएको देखिन्छ। संघीय निजामती सेवा ऐन नआएको अवस्थामा कर्मचारीको श्रेणी तोकिएको छैन। प्रदेश निजामती सेवा ऐन जारी भइ कर्मचारीको श्रेणी तोकिएको अवस्था छ।

अहिले मतदान अधिकृतमा सुब्बा तहका छैटौँ श्रेणी भएका मतदान अधिकृत तोकिएका छन्। तर, संघीयमा कार्यरत सुब्बा तहका कर्मचारीका श्रेणी नहुँदा ती कर्मचारीलाई सहायक मतदान अधिकृत तोकिएका छन्। संघमा १५ वर्षसम्म सेवा प्रदान गर्ने सुब्बा कर्मचारी छन्।

प्रदेशमा पाँच वर्ष पूरा गर्ने बित्तिकै छैटौँ श्रेणी तोकिएका छन्। सेवा अवधि अनुसार सिनियर सुब्बा तहका कर्मचारीलाई तल्लो पदमा सहायक मतदान अधिकृतमा तोकिएर खटाउन खोज्दा समस्या देखिएको नेपाल निजामती कर्मचारी संगठन भापाका अध्यक्ष हिरण्य न्यौपानेले बताए। यी समस्याहरू अन्य जिल्लाहरूमा पनि

संघीय निजामती सेवा ऐन जारी नहुँदा यो समस्या देखिएको बताउँदै अध्यक्ष न्यौपानेले भने- यस बारेमा साथीहरूबाट आवाज उठेकोले यस बारेमा जिल्ला निर्वाचन कार्यालय र जिल्ला प्रशासन कार्यालय भापाको ध्यानाकर्षण गराइसकेका छन्।

ऐनका कारण कर्मचारीमाथि विभेद हुनु हुँदैन।

'निर्वाचन सफल बनाउन आपसी समझदारी गरी सम्बन्धित निकायले मतदान अधिकृत र सहायक मतदान अधिकृत तोकनुपर्छ'- उनले थपे। नेपाल निजामती कर्मचारी युनियन भापाका अध्यक्ष लक्ष्मी दाहालले निर्वाचन अधिकृतहरूको मतदान स्थलहरूमा कार्यालय जनशक्ति खटाउने कर्मचारीको विवरण सार्वजनिक नगरेको र यस बारेमा अहिलेसम्म गुनासाहरू आएको छैन। 'विभेदको विषयमा गुनासाहरू नामावली सार्वजनिक भएपछि आउन सक्छन्'- अध्यक्ष दाहालले भने- 'यस बारेमा हाम्रो ध्यानाकर्षण भयो, यस बारेमा अन्य आधिकारिक ट्रेड युनियनहरूका अध्यक्षहरूसँग छलफल गरी संयुक्त रूपमा सम्बन्धित निकायको ध्यानाकर्षण गराउने छौँ।'

त्यस्तै नेपाल राष्ट्रिय कर्मचारी संगठन भापाका अध्यक्ष रामचन्द्र बस्नेतले संघीय र प्रदेशको ऐनका कारण विभेदपूर्ण तरिकाले कर्मचारी खटाउन लागेको विषयमा संगठनभित्रकै साथीहरूबाट गुनासाहरू आएको बताएका छन्। सरकारले संघीय ऐन नल्याउँदा केही साथीहरू समस्या परेको बताउँदै अध्यक्ष बस्नेतले भने- 'यस बारेमा मुख्य निर्वाचन अधिकृतको कार्यालयलाई जानकारी गराइसकेका छौँ, अब यी समस्याको बारेमा केही निचोड पक्कै निस्कन्छ।'

निर्वाचन आयोगको प्रतिनिधिसभा सदस्य निर्वाचन (जनशक्ति व्यवस्थापन) निर्देशिका २०८२ (बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

निर्वाचन प्रचार

फागुन १८ गतेसम्म

काठमाडौँ, फागुन ४। प्रतिनिधिसभा सदस्य निर्वाचनका लागि सोमवारदेखि औपचारिक रूपमा प्रचार-प्रसार गर्न पाइने भएको छ।

मतदान हुने दिनभन्दा १५ दिन अघिदेखि मात्र निर्वाचन प्रचारप्रसार अन्तर्गत जुलुस, आमसभा, कोणसभा गर्न र सञ्चारमाध्यममा आफ्नो निर्वाचन सम्बन्धी सामग्री प्रकाशन वा प्रशासन गर्न सकिने व्यवस्था छ।

सोही व्यवस्था अनुसार फागुन १८ गते राति १२ बजेसम्म राजनीतिक दल तथा उम्मेदवारहरूले निर्वाचन प्रचार-प्रसार गर्न सक्ने छन्। निर्वाचनको निष्ठालाई उच्च प्राथमिकतामा राखेर दल तथा उम्मेदवार एवम् अन्य सरोकारवाला सबैले निर्वाचन आचारसंहिताको पूर्ण पालना गरी निर्वाचन प्रचार-प्रसार गर्न सक्ने जनाइएको छ। सोही व्यवस्थाभित्र रहेर राजनीतिक दलका उम्मेदवारले औपचारिक रूपमा मतदातासमक्ष मत माग्नु पाउनेछन्।

आयोगले आचारसंहिता कार्यान्वयन तथा अनुगमनमा विभिन्न संयन्त्र परिचालन गरिरहेको छ। राजनीतिक दल तथा उम्मेदवारहरूलाई आचारसंहिता उल्लंघन भएको बारे पत्र काटेर स्पष्टीकरण सोच्ने, कानूनी कारवाहीका लागि अधि सन्तुपन अवस्था नआओस् भन्ने स्पष्ट पारेको छ। आचारसंहिता राजनीतिक दल एवम् सरोकारवाला पक्षहरूसँग व्यापक विचार-विमर्श गरेर (बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

प्रजातन्त्र दिवस भव्यतापूर्वक मनाऔँ ।

- प्रजातन्त्रको मूल मर्म मानवअधिकार र विधिको शासन हो ।
- आवधिक निर्वाचन प्रजातन्त्रको आधारशिला हो ।
- शक्ति पृथकीकरण, नियन्त्रण तथा सन्तुलन प्रजातन्त्रको आधार हो ।
- मेलमिलाप र शान्ति प्रजातन्त्रका आधार हुन् ।
- प्रतिनिधिमत शासनमा नागरिकहरूको सहभागिता प्रजातन्त्रिक व्यवस्थाको मर्म हो ।
- प्रजातन्त्रिक आचरण, संस्कार र व्यवहारको अवलम्बन गरौँ ।
- राष्ट्रिय प्रजातन्त्र दिवस सफल पारौँ ।

वरिष्ठ मृद रोग विशेषज्ञ
DR. RAJESH KUMAR PANJIYAR
 MBBS, MD INTERNAL MEDICINE,
 DM CARDIOLOGY FAPSC (JAPAN)
 NMC No.: 8021
 SENIOR CLINICAL & INTERVENTIONAL
 CARDIOLOGIST

CATH LAB Training (सहिद गंगालाल राष्ट्रिय हृदय केन्द्र, बाँसवारी, काठमाडौँ)

प्रत्येक महिनाको तेस्रो शुनिवार विराटनगरबाट

उपचार हुने रोगहरू

- मृदको कमजोरी (Heart Failure)
- हृदयघात (Heart Attack)
- पुरानो मृद रोग सम्बन्धी समस्या
- ECG र मृदको निडियो एक्सरे (ECHO) सेवा
- राति सुत्दा वा हिड्दा सँस फेँन गएको हुने
- मृद सम्बन्धी अपरेशन गरेको तथा पसकेर राखेका विरामीहरू का लागि विभिन्न परामर्श

आर. आर. पोलिक्लिनिक
 अन्नपूर्ण चोक, भद्रपुररोड (भद्रपुर बस स्टेण्डसँगै), बिर्तामोड-४, भापा
 ०२३-५६१९७४, ६८२०४६१९७४

पूर्वाञ्चल

सम्पादकीय

फोहोर व्यवस्थापन गर

भापा कारागारबाट निस्कने फोहरजन्य र दुर्गन्धित पानी सोभै खेतीको जमिन हुँदै मानवबस्तीमा पुगेपछि त्यस क्षेत्रको जीवन कष्टकर बनेको छ । विगत १७ वर्षदेखि कारागारको फोहरजन्य पानी निरन्तर बाहिर आउँदा स्थानीयबासी भद्रपुर-५ की कालिका न्यौपानेले मनग्गे उत्पादन हुने अन्नको स्रोत बन्द भएको गुनासो गरेकी छन् । नागरिकको निजी र उत्पादनशील जमिनमा निरन्तर ढल बग्ने र जम्मा हुने गरेका कारण सो क्षेत्रको प्रदूषणको पीडा बेग्लै छ । न्यौपानेको एक विगाहभन्दा बढी जग्गामा कारागारबाट निस्किएको फोहर पानी जम्मा भएर जलकुम्भी फैलिएको छ । यसले सर्पदशको जोखिम पनि बढेको स्थानीयले गुनासो गरेका छन् ।

भद्रपुर-५ स्थित भापा कारागार बनेको छ दशकभन्दा बढी भयो । कूल दुई सय पचास जनालाई राख्न सकिने गरी बनाइएको कारागारमा भौतिक संरचना थप गर्दै हाल सात सय पचास जना बस्न सक्ने छ । तर, हाल स्रोह सयभन्दा बढी कैदीबन्दी बस्नु पर्दा उनीहरूको बसाइ असुविधाजनक मात्र भएको छैन जीर्ण भवनका कारण अनेक सास्ती समेत भोग्नु परेको बताइन्छ । क्षमताभन्दा बढी कैदीबन्दी राखिएकोले ढलदछि वर्षामा पानी चुहिन, शौचालय र फोहरमैलाजन्य असुविधाले कारागार स्थानान्तरण गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ । त्यसका लागि जिल्ला प्रशासन कार्यालयका प्रमुख तत्कालीन प्रजिअ उदयबहादुर रानाको अगुवाईमा भद्रपुर-१० कलबलगुडीमा स्थानान्तरण गर्ने योजना पनि बनाइयो ।

फोहरमैला व्यवस्थापनका साथै आफू वरपरको वातावरणको गुणस्तर सुधार गर्नु सबैको कर्तव्य हो । त्यसका लागि प्राकृतिक संसाधनको प्रयोग, पुनःनवीकरण गर्न सकिने हदसम्म पुनःनवीकरण गर्ने संयन्त्र स्थापना गर्नुपर्छ । अफ नगरपालिका, शहर र शहरउन्मुख क्षेत्रभित्र जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्न विशेष रणनीति अवलम्बन गर्नुपर्छ । वातावरणमा हुनसक्ने जमिन, हावापानी र ध्वनी प्रदूषण नियन्त्रण गर्दै हान्ना सन्तति, भविष्य, स्वास्थ्यको सुरक्षाका लागि वातावरणीय संरक्षणमा हामी सबैको जिम्मेवारी र भूमिका रहनु पर्दछ ।

पृथ्वी हाम्रो साभाना घर हो । साभाना घर बस्न योग्य भएन भने हामी कसैको जीवन र भविष्य सुरक्षित हुँदैन । वातावरणमा घात हुने विषादी र रासायनिक वस्तुको प्रयोग गर्नु केवल व्यक्तिगत हानी मात्रै होइन बरु यो ओजोन तहको क्षयीकरण पनि हो । त्यसका लागि पीडित व्यक्ति वा समुदाय मात्र होइन सिंगै राज्यका जिम्मेवार निकायका बीच सहकार्य, समन्वयन र सतृप्यास जरुरी छ । त्यसैले भद्रपुर कारागारबाट उत्सर्जन भएको दुर्गन्धित फोहर तत्काल व्यवस्थापनमा स्थानीय सरकारले प्रभावकारी अग्रसरता लिनु पर्दछ । कलबलगुडीमा प्राप्त जग्गामा आवश्यक भौतिक संरचना निर्माण गरी कारागार स्थानान्तरण गर्दै विद्यमान असन्तुष्टि, असहजता र फोहरजन्य पीडाबाट स्थानीय पीडितलाई मुक्ति दिलाउनु पर्छ ।

गोविन्द खनाल

लोकतन्त्र केवल शासन प्रणाली मात्र होइन । नागरिक चेतनाको प्रतिफल हो । नागरिकले आफ्नो अधिकार, कर्तव्य र जिम्मेवारीको सचेत रूपमा प्रयोग गरेमा मात्र लोकतन्त्र बलियो हुन्छ । निर्वाचन लोकतन्त्रको केन्द्रीय अभ्यास हो । यसलाई सार्थक बनाउने प्रमुख आधार निर्वाचन वा मतदाता शिक्षा हो । मतदाता शिक्षा बिना निर्वाचन केवल औपचारिक प्रक्रियामा सीमित हुन पुग्छ । जसले लोकतन्त्रको मर्मलाई कमजोर बनाउँछ । यही सन्दर्भमा २०८२ फागुन २१ को प्रतिनिधि सभा निर्वाचनलाई लक्षित गर्दै देशभर मतदाता शिक्षा कार्यक्रम अगाडि बढाउनु समयसमयपेक्ष र अपरिहार्य छ ।

मतदाता शिक्षा मतदातालाई मतदान प्रक्रिया, निर्वाचन प्रणाली, मतपत्र प्रयोग गर्ने तरिका, गोप्य मतदानको महत्त्व, मत बदर हुन नदिने उपाय तथा आफ्नो मतले शासन व्यवस्थामा पर्ने प्रभावबारे जानकारी र चेतना प्रदान गर्ने समग्र शैक्षिक प्रक्रिया बुझिन्छ । यसको उद्देश्य कुनै राजनीतिक दल वा उम्मेदवारको पक्षपोषण गर्नु होइन । बरु नागरिकलाई स्वतन्त्र, सुभ्रबुद्ध र जिम्मेवार निर्णय लिने सक्षम बनाउनु हो । सही मतदाता शिक्षा प्राप्त नागरिकले आफ्नो मतको मूल्य बुझ्छन् । लोकतान्त्रिक प्रक्रियामा अर्थपूर्ण सहभागिता जनाउँछन् । नेपालका विगतका निर्वाचन सम्बन्धी तथ्याङ्कले मतदाता शिक्षाको आवश्यकता अझ स्पष्ट पारेको देखिन्छ । निर्वाचन आयोगबाट पहिलो हुने निर्वाचित हुने निर्वाचन प्रणाली अन्तर्गत सम्पन्न चार वटा निर्वाचनको तथ्याङ्क विश्लेषणका आधारमा सालाखाला रूपमा बदर मत प्रतिशत देहाय बमोजिम रहेको देखिन्छ ।

- संविधानसभा सदस्य निर्वाचन, २०६४ मा कूल मतदाता एक करोड ७६ लाख ११ हजार आठ सय ३२ थिए । जसमा १०८६१३१ मत खसेको थियो भने ५.१५ प्रतिशत मत बदर भएको थियो ।
- दोस्रो संविधान सभा सदस्य निर्वाचन, २०७० मा कूल मतदाता १२१४७०६५ थिए । १५१६७३४ मत खसेको थियो भने ४.९६ मत बदर भएको थियो ।
- प्रतिनिधि सभा सदस्य निर्वाचन, २०७४ मा कूल १५४२७९३८ मतदाता थिए । जसमा १०५३९७१ मत खसेको थियो भने ५.१६ प्रतिशत मत बदर भएको थियो ।
- प्रतिनिधि सभा सदस्य निर्वाचन, २०७९ मा कूल मतदाता १७९८८५७० थिए । जसमा ११०४७०३४ मत खसेको थियो भने ५.१९ मत बदर भएको थियो ।
- माथि उल्लिखित नेपालका प्रमुख निर्वाचनमा बदर मतको प्रतिशत करिब पाँच प्रतिशत आसपास स्थिर रहेको देखिन्छ । २०६४ सालको पहिलो संविधान सभा निर्वाचनमा ५.१५ प्रतिशत बदर मत देखिनु नयाँ राजनीतिक व्यवस्था र मतदाताको अनुभव कमीको परिणाम मान्न सकिन्छ । २०७० सालको दोस्रो संविधान सभा निर्वाचनमा बदर मत घटेर ४.९६ प्रतिशतमा सीमित हुनु मतदातामा केही सुधार आएको सङ्केत हो । २०७४ सालको प्रतिनिधि सभा निर्वाचनमा बदर मत पुनः बढेर ५.१६ प्रतिशत पुगु निर्वाचन प्रणाली र मतपत्रको

मतदाता शिक्षाको प्रभावकारिता

जटिलतासँग जोडिएको देखिन्छ । २०७९ सालको निर्वाचनमा बदर मत ५.१९ प्रतिशतमा रहनुले उल्लेखनीय सुधार हुन नसकेको देखाउँछ । खसेको मतको संख्या बढ्दै जाँदा बदर मतको प्रतिशत लगभग स्थिर रहनु चिन्ताको विषय हो । यसले मतदाता शिक्षाको प्रभाव सीमित रहेको सङ्केत गर्छ । निर्वाचन प्रणाली 'पहिलो हुने निर्वाचित हुने' भए पनि मत बदरको समस्या कायमै छ । यसले प्रक्रिया बुझाइ र व्यावहारिक प्रशिक्षण अभाव देखाउँछ । भविष्यमा लक्षित र व्यावहारिक मतदाता शिक्षा बिना बदर मत घटाउन कठिन देखिन्छ । विशेषगरी २०७९ सालको निर्वाचनमा बाँके, रोल्पा, सल्यान र जाजरकोट जस्ता जिल्लामा बदर मतको संख्या बढी हुनु शैक्षिक अवस्था, सूचनाको पहुँच र प्रभावकारी मतदाता शिक्षा अभावसँग जोडिएको देखिन्छ । यसैले मतदाता शिक्षालाई सामान्य कार्यक्रम होइन, लोकतान्त्रिक आवश्यकताका रूपमा स्थापित गर्नु ।

विगतका निर्वाचनमा मतदाता शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन भए पनि ती कार्यक्रम प्रायः सीमित समय, सीमित स्रोत र औपचारिक ढाँचामा सीमित रहे । निर्वाचन नजिकिएपछि मात्र सञ्चालन गरिने यस्ता कार्यक्रमले ग्रामीण क्षेत्र, महिला, दलित, अपात्रता भएका व्यक्ति, अल्पसंख्यक समुदाय तथा पहिलो पटक मतदान गर्ने युवालाई पर्याप्त रूपमा समेट्न सकेनन् । यस पटक बाल शिक्षा पढाउने शिक्षक परिचालन गर्ने विषयमा भएको छलफल सकारात्मक देखिन्छ । कार्यक्रमको गुणस्तर, सामग्रीको स्पष्टता र प्रभावकारी अनुगमन बिना यसले अपेक्षित परिणाम दिन सक्नेछैन ।

मतदाता शिक्षा नागरिकका मौलिक हक र अधिकारसँग प्रत्यक्ष रूपमा जोडिएको विषय हो । नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई मतदान गर्ने मौलिक हक प्रदान गरेको छ । अधिकार केवल कानूनी प्रावधानमा सीमित रहेँदा मात्र सार्थक हुँदैन । नागरिकले आफ्नो अधिकार सचेत रूपमा प्रयोग गर्न सकेमा मात्र लोकतन्त्र बलियो

हुन्छ । मतदाता शिक्षा मौलिक हकको व्यावहारिक अभ्यास हो । जसले नागरिकलाई अधिकारसँगै जिम्मेवारीबोध गराउँछ । अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासले पनि मतदाता शिक्षाको महत्त्व पुष्टि गर्छ । विश्वका धेरै लोकतान्त्रिक मुलुकमा मतदाता शिक्षा दीर्घकालीन नागरिक शिक्षाको अभिन्न अङ्गका रूपमा विकास गरिएको छ । क्यानडामा विद्यालय तहदेखि नै नागरिक शिक्षा समावेश गरिनु, अस्ट्रेलियामा समुदायस्तरमा निरन्तर कार्यक्रम सञ्चालन हुनु तथा अस्ट्रिया र नर्वेमा डिजिटल माध्यमको व्यापक प्रयोग हुनु त्यहाँका प्रमुख अभ्यास हुन् । यी अनुभवले मतदाता शिक्षा निर्वाचनको समयमा मात्र होइन, निरन्तर चलिरहने प्रक्रिया हुनुपर्ने स्पष्ट सङ्केत गर्छन् ।

मतदाता शिक्षामा राजनीतिक दलको भूमिका पनि महत्त्वपूर्ण हुन्छ । दलहरूले आफ्ना कार्यकर्ता तथा समर्थकलाई सही मतदान प्रक्रिया सिकाउने र मत बदर नगर्न सचेत गराउने जिम्मेवारी लिनु पर्छ । मतदाता शिक्षाका नाममा दलगत प्रचार गर्नु लोकतान्त्रिक मूल्य र कानूनी मान्यताविपरीत हुन्छ । त्यसैले राजनीतिक दलको भूमिका तटस्थ, जिम्मेवार र सहयोगी हुनु पर्छ । निर्वाचन आयोग मतदाता शिक्षाको प्रमुख जिम्मेवार निकाय हो । कार्यक्रमको मोडालिटी तय गर्ने, पाठ्य सामग्री विकास गर्ने, प्रशिक्षक परिचालन गर्ने र सम्पूर्ण प्रक्रियाको अनुगमन गर्ने दायित्व आयोगकै हो । यस पटक आयोगले कम बदर मत हुने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु अपरिहार्य छ । त्यो लक्ष्य हासिल गर्न तथ्याङ्कमा आधारित योजना, जोडिम क्षेत्रको पहिचान र लक्षित कार्यक्रम अनिवार्य हुन्छ । आयोगले प्रदेशस्तरमा सञ्चालन हुने निर्वाचन तथा मतदाता शिक्षा कार्यक्रमको समन्वय सुदृढ बनाउन विशेष निर्देशन जारी गर्नु आवश्यक छ ।

स्रोत सामग्रीको तयारी, उत्पादन र वितरणमा गुणस्तरयिता सुनिश्चित गर्ने केन्द्रीकृत योजना बनाउनु पर्छ । जिल्ला निर्वाचन कार्यालयद्वारा सञ्चालन हुने कार्यक्रमको अनुगमन र सुपरिवेक्षण नियमित रूपमा प्रभावकारी ढङ्गले गर्नुपर्नेछ । निर्वाचन शिक्षा तथा सूचना केन्द्रको व्यवस्थापन र सञ्चालनमा निरन्तर सुधार गर्दै पहुँच विस्तार गर्न सुभाब दिन सकिन्छ । स्थानीय तहमा सञ्चालन हुने विद्यालयस्तरीय र आम पहुँच कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न आयोगले प्रत्यक्ष निगरानी बढाउनु पर्छ । रेडियो, टेलिभिजन र डिजिटल माध्यममा प्रसारण हुने सामग्रीको प्रभावकारिता मूल्याङ्कन गर्न मापदण्ड निर्धारण गर्नु उपयुक्त हुनेछ । सरकारको भूमिका नीतिगत तथा संरचनागत समर्थनमा केन्द्रित हुनु पर्छ । शिक्षा प्रणाली मार्फत दीर्घकालीन नागरिक शिक्षा प्रवर्धन गर्नु सरकारको दायित्व हो । नागरिक समाज र गैरसरकारी संस्थाले स्थानीय भाषा, संस्कृति र आवश्यकतालाई ध्यानमा राखी समुदायस्तरमा मतदाता शिक्षा फैलाउन सक्छन् । उनीहरूको पहुँच र विश्वास मतदाता शिक्षामा महत्त्वपूर्ण पूरक शक्ति बन्न सक्छ । डिजिटल युगमा सामाजिक सञ्जालको भूमिका अझ प्रभावकारी भएको छ । सही सूचना प्रवाह, भ्रम निराकरण र युवा मतदातासँग प्रत्यक्ष संवादका लागि सामाजिक सञ्जाल उपयोगी माध्यम हो । सामाजिक सञ्जाल प्रयोगको व्यापकतासँगै सही सूचना कुन हो भनी पहिचान गर्न मतदाताका लागि चुनौती बनेको छ । चुनौती न्यूनीकरणका लागि स्वयम् जिम्मेवार बन्ने र नियमनको कडाइ र प्रभावकारिता आवश्यक छ । नत्र भ्रम र गलत सूचना फैलिने जोखिम निरन्तर रहन्छ । मतदाता शिक्षालाई दीर्घकालीन र निरन्तर सञ्चालन गरी निर्वाचन प्रक्रिया, मतपत्र प्रयोग र गोप्य मतदानबारे सचेतना अभिवृद्धि गर्नुपर्छ । विद्यालय र विश्वविद्यालय स्तरदेखि नै नागरिक शिक्षा र मतदान अभ्यास समावेश गर्न आवश्यक छ । नमुना मतदान, कार्यशाला र सहभागीतात्मक तालिममार्फत मतदाता अनुभव बढाउनु पर्छ । डिजिटल माध्यम, मोबाइल एप र सामाजिक सञ्जाल प्रयोग गरी सही जानकारी प्रवाह र भ्रम न्यून गर्न सकिन्छ । रेडियो, टेलिभिजन र स्थानीय भाषामा प्रचारप्रसारलाई लक्षित र व्यवस्थित बनाउनु प्रभावकारी हुन्छ ।

राजनीतिक दल र समुदायलाई तटस्थ तर सहयोगी रूपमा प्रशिक्षण र जानकारी दिन थपिनु पर्नेछ । मतदान केन्द्रमा सरल, स्पष्ट र बोधगम्य निर्देशन र दृश्य सामग्री उपलब्ध गराउनु पर्छ । विशेष समूह पहिलो पटक मतदान गर्ने युवा, महिला, अपात्रता भएका व्यक्तिलाई लक्षित शिक्षा प्रदान गर्नुपर्छ । निर्वाचनका क्रममा अनुगमन, मूल्याङ्कन र पृष्ठपोषण प्रणालीलाई सुदृढ पार्नु पर्छ । मतदाता शिक्षा, तालिम र सञ्चारमाध्यमको संयोजनले मात्र बदर मत न्यून र लोकतन्त्र सुदृढ गर्न सक्छ ।

फागुन २१ को निर्वाचनमा देशभर दता भएका एक करोड ८९ लाखभन्दा बढी मतदाताको लोकतान्त्रिक सम्भावनाको प्रतिविम्ब हुन् । ती मतदातालाई सचेत, सक्षम र जिम्मेवार बनाउन मतदाता शिक्षा अनिवार्य छ । मतदाता शिक्षा कुनै सहायक कार्यक्रम होइन । यो लोकतन्त्रको आत्मा हो । सचेत नागरिकबिना लोकतन्त्रको दिगोपन सम्भव छैन । मतदाता शिक्षै त्यो चेतनाको मूल आधार हो । गोप

अतिरिक्त बी १२ मिलाइएको हुन्छ । जस्तै: फोर्टिफाइड ब्रेड, फोर्टिफाइड ब्रेकफास्ट सिरियल, सोया वा बढाम दूध । यी विशेषगरी शाकाहारीहरूका लागि उपयोगी छन् ।

शरीरमा भिटामिन बी-१२ कमी भएमा के हुन्छ ?

भिटामिन बी १२ हाम्रो शरीरको अत्यावश्यक पोषक तत्व हो । जब शरीरलाई पर्याप्त मात्रामा भिटामिन बी १२ प्राप्त हुँदैन वा शरीरले यसलाई राम्रोसँग अवशोषित गर्न सक्दैन, तब भिटामिन बी १२ को कमी बी १२ हुन्छ । भिटामिन बी १२ विशेष गरी मासु, अण्डा, माछा, दूध जस्ता पशुजन्य उत्पादनहरूमा पाइन्छ । यसले शरीरको रक्तकोष, स्नायु कोषलाई स्वस्थ राख्ने र डीएनएको निर्माण गर्ने महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छ ।

पाचन प्रणालीका समस्या : ग्यास्ट्राइटिस, क्रोन्स रोग, सेल्युलर डिजिज जस्ता पाचन समस्याले पेट र आन्द्राले भिटामिन बी १२ अवशोषित गर्न क्षमता घटाउँछ ।

हानिकारक रक्तअल्पता : यो दुर्लभ अवस्थामा शरीरले इन्टेरिक फक्टर बनाउन छोड्छ, जुन भिटामिन बी १२ पचाउन जरुरी हुन्छ ।

पेट र आन्द्राको शल्यक्रिया : पेट वा आन्द्राको सर्जरीपछि अवशोषण प्रक्रियामा समस्या आउन सक्छ ।

उमेर : बुढ्यौलीमा पेटको अम्ल घट्छ र भिटामिन पचाउन गाह्रो हुन्छ ।

भिटामिन बी १२ को कमीका लक्षणहरू

- अत्यधिक थकान र कमजोरी

- छाला पहेँलो देखिनु
 - जिब्रो दुख्ने र रातो हुने
 - वाकवाकी लाग्नु वा बान्ता हुनु
 - तौल घट्नु
 - हातखुट्टामा सुनिने वा भ्रमभ्रमाउने
 - दृष्टि कमजोर हुनु
 - स्मरणशक्ति कमजोर हुन थाल्नु
 - हिँड्दा सन्तुलन गुम्नु
 - डिप्रेसन र चिडचिडापन
 - व्यवहारमा परिवर्तन
 - अनावश्यक डर वा उदासी
- यी लक्षणहरू देखापरेमा तुरुन्त चिकित्सकसँग परामर्श गर्नुपर्छ ।
- भिटामिन बी १२ को कमी कसरी पत्ता लगाउने ?**
- भिटामिन बी १२ को कमीको निदान सामान्यतया रगत परीक्षण मार्फत गरिन्छ । यदि रगतमा भिटामिन बी १२ को

- स्तर प्रति मिलिलिटर १५० पिको ग्राम भन्दा कम छ भने चिकित्सकले भिटामिन बी १२ को कमी भएको ठहर गर्छन् ।
- भिटामिन बी १२ पाइने प्रमुख स्रोतहरू :**
- माछा तथा समुद्री स्रोतहरूमा :** माछा तथा समुद्री स्रोतहरूमा भिटामिन बी १२ प्रशस्त मात्रामा पाइन्छ ।
- मासु :** जनावरको मासुमा भिटामिन बी १२ प्रशस्त हुन्छ, विशेष गरी भित्रि अङ्ग (जस्तै कलेजो)मा । मासु नियमित रूपमा खाने व्यक्तिलाई बी १२ को कमी हुने सम्भावना कम हुन्छ ।
- अण्डा :** अण्डाको पहेँलो भागमा बी १२ हुन्छ । हप्तामा ३-४ वटा अण्डा खाँदा आंशिक आवश्यकता पूरा गर्न सकिन्छ ।
- दूधजन्य पदार्थहरू :** दूध, दही, घ्यू र चिज जस्ता दूधजन्य खाद्य पदार्थहरूमा बी १२ पाइन्छ ।
- फोर्टिफाइड फूड्स :** केही खानेकुरा उत्पादनहरूमा

आजको रासिफल

ज्यो.प. सेनाप्रसाद चौले
फोन: ९८५११५४६९९

मेघ (घ. घे. चो. ला. लि. लो. लो. अ.)
आज तपाईंलाई भाग्यले साथ दिने छ, शरीरमा स्फूर्ति पैदा हुनेछ, अनावश्यक चिन्ता हुनेछ, धैर्य गर्नुहोला ।

बृष (इ. उ. ए. ओ. वा. बि. बु. वे. वो.)
पती, पत्नीबीच सद्भाव बढ्ने छ, समयमै विशेष काम फत्ते हुनाले सन्तान पश्चात शुभ मिल्नेछ, शुभ समय आएको छ ।

मिथुन (का. कि. कु. घ. ड. छ. के. को. हा.)
तपाईंको लागि आजको दिन मिश्रित फलदायी

रहेको छ, परिवारजनमा रमाइलो माहौल रहला, छिमेकमा कुरा काट्नेहरू बढेर जानेछन्, सजग रहनुहोला ।

कर्कट (हि. हु. हे. हो. हो. डा. डि. डु. डे. डो.)
व्यापार-व्यवसायमा पदोन्नतीको योग्य छ, अकस्मात धन लाभ होला, मिष्ठान्न भोजन प्राप्त हुनाले मन प्रशन्न रहला ।

सिंह (ना. नि. नु. ने. नो. टा. टि. टु. टे.)
आजबाट तपाईंको मनमा भएको छटपटी तथा कार्यसिद्धीमा भएका बाधा अड्कन हटने

समय आएको छ, स्वास्थ्यमा विशेष विचार पुर्याउनुहोला ।

कन्या (टो. प. पि. घ. ष. ङ. ठ. धे. धो.)
समय मिश्रित फलदायी छ, लामो समयदेखि टाउको तथा आँखा सम्बन्धीको समस्या हटेर जानेछ, सन्तानबाट सहयोग प्राप्त हुनेछ ।

तूला (र. रि. रे. रो. ता. ति. तु. टो.)
कार्यसिद्धी हुने दिन छ, मान-सम्मानमा वृद्धि हुनेछ, भाग्यले साथ दिनेछ, धेरै पारिवारिक क्रमेला व्यहोर्नुपर्ने हुन सक्छ ।

बुधियक (तो. ना. नि. नु. ने. नो. या. यि. यु.)
समय सामान्य रहने छ, धार्मिक अभिरूची बढेर जानेछ, पैतृक सम्पत्तिमा वादविवादको योग्य रहेको छ, सतर्क रहनुहोला ।

धनु (रो. यो. म. नि. म. घ. फा. ट. ठे.)
धार्मिक कार्यमा सहभागी हुने दिन रहेको छ, पारिवारिक जमघट रमाइलो हुनेछ, घुँडा तथा ढाडमा समस्या हुन सक्छ ।

मकर (मो. ज. जि. सि. सु. खे. खो. गा. गि.)
नयाँ अवसरका वाटो खुल्नेछन्, अकस्मात पेट

सम्बन्धी समस्याले सताउन सक्छ, खानपानमा ध्यान पुर्याउनुहोला ।

कुम्भ (गु. गे. गो. सा. सि. सु. से. सो. दा.)
समय शुभ फलदायी रहेको छ, मान-प्रतिष्ठा बढेर जानेछ, लेनदेनमा विचार पुर्याउनुहोला, धार्मिक गतिविधि बढेर जानेछ ।

मीन (दि. दु. थ. थ. अ. अ. दे. दो. घ. धि.)
विपरीत लिङ्गसाथीबाट साथ र सहयोग प्राप्त हुनेछ, पराक्रममा वृद्धि हुनेछ, तपाईंको समय उत्तमसिद्धी रहेको छ ।

मिति २०८२/११/०४ सोमवारको
सुनचाँदी मूल्य

छापावाला
सुन प्रति तोला
रु. ३,०२,०००/-

चाँदी
प्रति तोला
रु. ४,८६०/-

